

Dünya Hububat Pazarında Neredeyiz?

Sebnem BORAN

1.Dünya Hububat Pazarı

Günümüzde dünyanın stratejik ürün grubunu oluşturan hububat pazarında önemli gelişmeler yaşanıyor.

Dünya toplam hububat üretimine bakıldığında, 2004 yılı itibariyle 2 252 milyon ton civarında üretim gerçekleştiği görülüyor.

Bu üretimin % 27,9'unu buğday, % 28,4'ünü çeltik, % 29,2'sini mısır, % 6,8'ini arpa, % 7,7'sini de diğer ürünlerin üretimi oluşturuyor.

Tablo 1. Ülkeler İtibariyle Dünya Hububat Üretimi(Bin Ton)

Ülkeler	2002	2003	2004
Çin	402 001	376 123	422 599
ABD	298 745	348 897	387 398
Hindistan	60 881	232 785	226 330
Rusya Fed.	84 729	65 464	74 465
Fransa	69 158	54 914	69 676
Endonezya	60 881	62 989	64 59
Kanada	35 440	50 167	50 155
Brezilya	50 436	66 895	64 959
Almanya	43 391	39 358	50 811
Bangladeş	39 811	40 667	39 232
Türkiye	31 940	30 798	33 967
TOPLAM	2 029 386	2 079 281	2 252 017

Kaynak:FAO

Ülkeler itibariyle küresel hububat üretiminde Çin ilk sırada. ABD ve Hindistan ise üretimleriyle Çin'i takip etmekte.

Türkiye bu pazarda %1,5'luk üretim payı ile hububat üretiminde diğer ülkelere göre alt sıralarda yer alıyor.

Bilindiği gibi, buğday en önemli hububat ürünlerinden biri.

Dünyada 2005 yılında 215,6 milyon hektar alanda gerçekleşen üretim 628 milyon ton seviyesinde.

Çin, Hindistan, ABD ve Rusya küresel buğday üretiminde ilk dört sırada yer alırken, ülkemiz 2005 yılı itibariyle 21,5 milyon ton üretimle onuncu sırada.

AR&GE BÜLTEN 2007 MAYIS - SEKTÖREL

Ekim alanı dikkate alınarak buğdaydaki verim hesaplandığında ise dünyada 2005 yılında ortalama 2,913 kg/ha verim ile üretim yapıldığı görülüyor.

Tablo 2. Ülkeler İtibariyle Dünya Buğday Üretimi(Bin Ton)

Ülkeler	2003	2004	2005
Çin	86.488	91.952	96.340
Hindistan	65.100	72.060	72.000
ABD	63.814	58.738	57.106
Rusya Fed.	34.104	45.413	47.608
Fransa	30.475	39.705	36.922
Kanada	23.552	25.860	25.547
Avustralya	26.132	20.376	24.067
Almanya	19.260	25.427	23.578
Pakistan	19.183	19.500	21.591
Türkiye	19.000	21.000	21.500
Ukrayna	3.599	17.520	18.700
Arjantin	14.530	14.560	16.000
İngiltere	14.288	15.473	14.950
İran	13.440	14.000	14.500
Kazakistan	11.537	9.937	11.070
Diğerleri	116.619	138.352	126.622
Toplam	561.122	629.873	628.101

Kaynak:FAO

Ülkemiz 2,324 kg/hektarlık verimle dünya ortalamasının altında yer almakta.

Ayrıca, Tablo 3'teki son on yılın verilerine bakıldığında görüleceği üzere, dünyada buğday ekim alanlarının azalmasına rağmen verim artışına bağlı olarak üretimin artıyor. 1996 yılında ekim alanı 226,85'ten 2005 yılında 215,615'e gerilerken, verim artışına bağlı olarak üretimin yaklaşık 10 bin ton civarında arttığı görülüyor.

Tablo 3. Dünya Buğday Verimi

Yıllar	Ekim Alanı (Bin Ha)	Üretim (Bin Ton)	Verim (Kg./Ha.)
1996	226,856	585,374	2,580
1997	226,262	613,381	2,711
1998	220,109	593,550	2,697
1999	213,341	587,661	2,755
2000	215,394	586,060	2,721
2001	214,617	590,027	2,749
2002	214,071	574,392	2,683
2003	207,452	561,122	2,705
2004	215,703	629,873	2,920
2005	215,615	628,101	2,913
Ortalama	216,942	594,954	2,743

Kaynak:FAO

AR&GE BÜLTEN 2007 MAYIS - SEKTÖREL

Bir diğer hububat türü mısır. Mısır günümüzde özellikle yağ sanayide mısırozü yağ kullanımının yaygınlaşması, mısır şekeri üretilmesi ve ambalaj malzemesi olarak kullanımıyla daha önemli hale geldi.

Dünya mısır üretiminde ise 2005 yılında bir önceki yıla göre % 5 oranında bir azalma söz konusu.

2005 yılı itibariyle dünya mısır üretim miktarı yaklaşık 677 milyon ton seviyesinde.

Dünya mısır üretiminin yaklaşık % 41'ini ABD, %19'unu Çin, %12'sini Brezilya, Meksika ve Arjantin sağlıyor.

Üretimde 280 milyon ton ile ABD birinci sırada yer alıyor.

128 milyon ton üretimiyle Çin ve 43 milyon ton üretimiyle Brezilya 2. ve 3. Sırada yer alan ülkeler. AB ülkeleri de üretimde önemli bir paya sahip.

Tablo 4. Ülkeler İtibariyle Dünya Mısır Üretimi(Bin Ton)

Ülkeler	2003	2004	2005
ABD	256,900	299,900	280,000
Çin	115,800	130,000	128,000
AB	40,300	53,700	47,900
Brezilya	42,000	35,000	43,000
Meksika	21,000	22,000	20,500
Arjantin	12,700	19,500	18,000
Hindistan	14,700	13,600	14,500
Diğerleri	118,100	132,600	125,000
Toplam	621,300	706,300	676,900

Kaynak: Toprak Mahsulleri Ofisi, 2005 Yılı Hububat Raporu

Verimlilik sıralamasına göre ise İtalya 9.33 ile ilk sırada yer alıyor. Dünya üretiminin yaklaşık yarısını karşılayan ABD'nin verimi 9,29 seviyesinde.

Türkiye ise 5,2 ile 4,71 olan dünya verim ortalamasının üzerinde.

Tablo 5. Dünya Mısır Verimi

Ülkeler	2001/02	2002/03	2003/04	2004/05	2005/06
AB(25)	8,94	9,17	6,61	8,36	8,01
Fransa	8,57	8,98	7,53	9,14	8,71
İtalya	9,52	9,49	6,96	9,16	9,33
Meksika	2,62	2,74	2,83	2,92	2,85
Arjantin	6	6,33	6,52	7,22	7
ABD	8,67	8,16	8,93	10,06	9,29
Kanada	6,62	7,01	7,8	8,25	8,64
Mısır	8	8,57	8,57	8,5	8,5
Türkiye	4	4,2	5	5,2	5,2
Dünya	4,35	4,39	4,43	4,92	4,71

Kaynak:FAO

Son yıllarda ülkemizde hibrit tohum kullanılmasına rağmen mısır veriminde ABD ve AB'nin verimlilik seviyesine ulaşamamış durumda.

Uluslararası Hububat Konseyi hazırladığı rapor ile pazarın geleceğine yönelik dikkat çekici öngörülerde bulunuyor.

Bu kapsamda raporda hububatta,

- Temel hububatlardaki önemli düzeydeki yüksek rekoltelerin, son yıllarda hızla yükselen biyoyakıt talebi ile artan tüketimdeki ilave büyümeyi tamamen karşılayamayabileceği,

Tablo 6. Dünya Hububat Tahminleri (Milyon ton)

	03/04	04/05	05/06	06/07 Tahmin	07/08 Öngörü	
Üretim	1477	1648	1601	1561	1567	1666
Ticaret	208	212	213	215	215	217
Tüketim	1540	1602	1612	1628	1631	1674
Stoklar	278	324	313	242	249	242

- 2007/2008 dönemi dünya hububat üretiminin yaklaşık 100 milyon ton yükselerek, 2004/05 sezonunun rekor üretiminin aşarak, 1,666 milyon tona ulaşacağı,
- Tüketim miktarının ise daha yüksek olarak 1,674 milyon ton düzeyinde gerçekleşeceği

belirtilmekte.

Ayrıca, hâlihazırda bu yıl 1970'lerden bugüne en az düzey olarak beklenen dünya dönem sonu hububat stokların, 2007/08 sezonu sonunda da düşük kalacağı vurgulanıyor.

Özetle geleceğe yönelik öngörü, hububat üretiminin artan talebi karşılayamayacağı.

Böylelikle, pazarda geleceğe yönelik olarak şimdiden önlemler alınmasının gerektiğini söylemek mümkün.

Buğday

Raporda, Temmuz 2007/Haziran 2008 dönemi buğday üretimi öngörüsü, geçen aydan 1 milyon ton düşük, 2006/07'den 32 milyon ton yüksek olarak 623 milyon ton düzeyinde belirtiliyor.

ABD'de kışlık buğday alanlarındaki şiddetli donu da içeren Kuzey Yarımküresindeki hava koşulu problemlerinin ve Avrupa'nın çoğunluğundaki, Kuzey Afrika ve Çin'in

bazı kısımlarındaki çok kuru hava koşullarının 2007/08 sezonunun toplam buğday üretimini henüz önemli derecede etkilemediği vurgulanmakta.

Tablo 7. Dünya Buğday Tahminleri (Milyon ton)

	03/04	04/05	05/06	06/07 Tahmin		07/08 Öngörü
Üretim	556	628	620	590	591	623
Ticaret	102	110	109	107	107	107
Tüketim	596	617	623	607	609	622
Stoklar	126	137	134	117	115	117

Üretimde geçen seneye göre en yüksek artış AB, BDT, ABD, Hindistan ve Avustralya'da olduğu ve üretimin Kanada, Çin ve Fas'ta düşük olacağı tahmin ediliyor.

2007/08 sezonu dünya buğday tüketimi öngörüsü, geçen ayla aynı olarak 622 milyon ton düzeyinde.

Tüketimdeki 2006/07 döneminden 13 milyon tonluk artışın yarısının, yüksek yemlik hububat fiyatları ve özellikle BDT ve AB'de olmak üzere buğdayın daha fazla bulunabilirliği ile teşvik edilen, yemlik buğday kullanımındaki artıştan kaynaklandığı raporda yer alıyor.

Ayrıca,

- ❖ AB ve Kanada'da buğdaydan etil alkol üreten yeni tesislerin açılması nedeniyle endüstriyel kullanımda da önemli bir büyüme olacağı,
- ❖ 2007/08 dönemi dünya buğday ticaretinin ise değişime uğramayacağı ve 107 milyon ton düzeyinde kalacağı,
- ❖ Bu sezona kıyasla, Fas ve Irak'ın ihtiyaçlarının artmasının ve AB'nin Karadeniz'deki ihracatçılardan daha fazla yemlik buğday satın almasının, ancak Hindistan'ın öğütmelik buğday ithalatının çok daha az olması gerektiği,
- ❖ 2007/08'de küresel buğday stoklarında önemli bir iyileşme için çok az bir şans olduğu

belirtilmekte.

Konseyin 2007/08 dönemi sonu buğday stokları için yeni öngörüsü geçen aydan 1 milyon ton düşük ve bu sezonun 26 yılın en düşük düzeyinden sadece 2 milyon ton yüksek olarak, 117 milyon ton.

Bununla birlikte, beş başlıca ihracatçı ülkenin (AB, ABD, Arjantin, Avustralya, Kanada) toplam dönem sonu stoklarının da kısıtlı olarak devam edeceğinin beklendiğine değiniliyor.

Mısır

Dünya mısır üretiminin geçen yıla göre artarak 746 milyon ton üretim ile zirve yapacağı öngörülüyor.

Kuzey Amerika ve Güney Afrika'da daha fazla rekolte beklendiği, ancak Çin ve Güney Amerika'daki üretim 2006 yılındaki bol hasatlardan sonra biraz gerileyeceği tahmin ediliyor.

Toplam tüketimin ise 755 milyon tona ulaşacağı beklenirken, endüstriyel tüketimin başta artan etanol imalatına bağlı olmak üzere artacağı vurgulanmakta.

Buna bağlı olarak, stokların da önümüzdeki dönemde azalacağına dikkat çekiliyor.

Tablo 8. Dünya Mısır Tahminleri (milyon ton)

	03/04	04/05	05/06	06/07 Tahmin	07/08 Öngörü
Üretim	625	713	695	692	746
Ticaret	80	76	78	85	84
Tüketim	644	686	700	729	755
Stoklar	104	131	125	90	85

2. Türkiye Hububat Pazarı

Bilindiği gibi hububat pazarı tarımın önde gelen sektörlerinden biri olarak ülkemiz için önem taşıyor.

Bugün, ülkemizde yıllık 18,5 milyon hektar ekilen tarım alanının yaklaşık 13,5 milyon hektarında hububat üretimi yapılıyor.

Hububat üretimimiz 2005 yılında 34 milyon ton olarak gerçekleşti.

Tablo 9. Türkiye Hububat Üretimi (Bin Ton)

Yıllar	Toplam	Buğday	Arpa	Çavdar	Yulaf	Mısır	Pirinç	Diğer
1995	28084	18000	7500	240	250	1900	150	44
1996	29231	18500	8000	245	275	2000	168	43
1997	29651	18650	8200	235	280	2080	165	41
1998	33061	21000	9000	232	310	2300	189	30
1999	28752	18000	7700	233	290	2297	204	28
2000	32109	21000	8000	260	314	2300	210	25
2001	29441	19000	7500	220	265	2200	230	26
2002	31781	21000	7500	235	290	2500	216	40
2003	30658	19000	8100	240	270	2800	223	25
2004	33966	21000	9000	270	275	3000	240	181
2005	34570	21000	9000	260	270	3500	257	283

Kaynak: İGEME Hububat Raporu, FAO

Üretimimizde buğday % 61,2 ile en yüksek üretim payına sahip olup, %26,2'lik payla arpa ikinci sırada, %10,2 ile mısır üçüncü sırada yer alıyor.

Geri kalan %2,4'lük kısmı ise diğer ürünlerin üretimi oluşturmaktadır.

Ülkemizde hububat üretiminde serin iklim tahılları(buğday, arpa, çavdar vb.) sıcak iklim tahıllarına(mısır, çeltik vb.) göre önemli yer tutuyor.

Hububat üretimimizde özellikle buğday ve arpa kırsal kesimin önemli bir geçim kaynağıdır.

Buğdayda üretimimiz tabloda görüldüğü üzere 2005 yılında 21 milyon ton seviyesindedir.

Ülkemizde Orta Anadolu, Trakya, Güneydoğu Anadolu ve Çukurova bölgelerinde buğday üretimi yoğun olarak yapılmaktadır.

Arpa ise her bölgede üretimi yapılmakta olup, kalite itibarıyla dünya pazarında önemli bir paya sahiptir.

Son on yılda arpa üretimimizde önemli bir değişiklik olmamakla birlikte, çavdar ve yulaf üretimimizde ise gerileme yaşanmıştır.

Mısır üretimimiz özellikle Adana, Osmaniye, Hatay, Kahramanmaraş, Gaziantep, Sakarya, Balıkesir, İzmir ve Aydın illerimizde yapılmakta olup, son yıllarda 3,3 kat arttığı görülmektedir.

Mısır üretimindeki bu artışın en önemli nedeni ise üretim tekniklerinin gelişmesi ve hibrit tohum kullanımının yaygınlaşmasıdır.

Ayrıca, hububat dış ticaretimizde önemli yer tutmaktadır.

2005 yılında buğday ithalatımız %87 düşüş gösterdi. Bunun sebebi üretimin yeterli düzeyde olması ve TMO'nun ihracat karşılığında buğday ürünleri üreticilerine dünya fiyatlarından buğday satışı yapmasıdır.

Böylelikle, ülkemiz 2005 yılından itibaren net ihracatçı konuma gelmiştir.

Arpa ve mısır ithalatımız gerilemiş hatta 2005 yılında gerçekleştirilen 4 milyon ton üretim seviyesi ile mısırdaki kendi kendimize yeterli bir duruma gelerek ihracata başlamıştır.

Hububat ihracatımız ise yıllara göre değişmekle birlikte, 2005 yılı verilerine göre bir önceki yıla göre yaklaşık 60 kat artarak 746 bin tona yükselmiştir.

Bu veriler doğrultusunda ülkemizin en çok hububat ihracatı yaptığı ülkeler Suriye, Cezayir, İtalya, Suudi Arabistan ve İsrail'dir.

Bunun yanında, 2005 yılında arpa ihracatımız da artış göstermiştir.

Mısır ihracatımız da 2005 yılı itibariyle başlamış olup, en çok mısır ihracatı yapılan ülkeler arasında Suriye, İtalya, Fransa ve İspanya yer almaktadır.

Ülkemizdeki hububat pazarı günümüzde bu şekilde iken, geleceğine yönelik olarak Uluslararası Hububat Konseyinin raporunda belirtilen öngörüler ülkemizin gelecekte dünya hububat pazarındaki yerini belirlememize yardımcı olmaktadır.

Ayrıca, küresel ısınmaya bağlı olarak yaşanan su sıkıntısının da gelecekte ülkemizde bir sorun olarak gündeme geleceği ve etkilerinin de tarımımıza özellikle de hububat pazarımıza olumsuz etkide bulunabileceği düşüncesindeyiz.

Hazırlanan rapora göre; dünya hububat üretiminin artan talebi karşılayamayacağı yönündeki öngörü doğrultusunda, ülkemizde hububat pazarını geliştirebilmek için öncelikle önümüzdeki kuraklık sorununu aşmamız ve üretim tekniklerini geliştirerek ürünlerimizdeki verimi arttırmamız da yarar görüyoruz.

Kaynaklar:

- 2005 İktisadi Rapor, İzmir Ticaret Borsası
- Hububat Raporu, İGEME 2006.
- Uluslararası Hububat Konseyi, Hububat Rapor,26.04.2007
- TÜİK verileri
- 2005 Yılı Hububat Raporu, TMO,2006.
- Dünya ve Türkiye’de Hububat Sektörü, OAİB, www.oaib.gov.tr